

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

3. Матійко М. В. Інформаційна функція суб'єктивного цивільного права / М. В. Матійко / Римське право і сучасність : матеріали V Міжн. наук.-метод. конф. (тези доповідей). – О. : Фенікс, 2008. – С. 52–56.
4. Матійко М. В. Інформаційна функція цивільного права : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. – Одеська національна юридична академія. – Одеса, 2009. – 20 с. – С. 8.

Ключові слова: цивільне право, функції цивільного права, функції права, соціальні функції цивільного права.

Key words: civil law, functions of civil law, functions of law, social functions of civil law.

МІНЧЕНКО ДАР'Я АНАТОЛІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, LL.M, адвокат*

ДО ПИТАННЯ ПРО ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ В УМОВАХ ПЕРЕХІДНОГО ПРАВОСУДДЯ

Як свідчить досвід людства, завершення війни, повернення окупованих територій, не призводить автоматично до стабілізації ситуації в країні. Шкода, якої зазнало суспільство під час кризових періодів, може тривалий час перешкоджати розвитку держави і заважати процесам відновлення суспільних відносин. Дуже часто процеси післявоєнної відбудови, що включають у себе не лише відновлення та відбудову матеріальних об'єктів, але й повернення суспільства до норм і цінностей звичного життя, потребують значних фінансових, матеріальних та людських ресурсів. Вирішення зазначених питань здійснюється за рахунок активізації механізму так званого правосуддя перехідного періоду [2].

Правосуддя перехідного періоду (перехідне правосуддя, Transitional Justice) – це форма постконфліктного регулювання, яка, завдяки чіткому набору своїх основних елементів і принципів, в останні десятиліття досить широко і гнучко застосовувалася в різних постконфліктних та/або поставторитарних суспільствах.

Його застосування є унікальним в кожному конкретному випадку, в кожному поставторитарному суспільстві або ж у кожному постконфліктному врегулюванні. Саме тому правосуддя перехідного періоду – це набір принципів, моделей, форм і практик, які в кожній ситуації складаються як пазли і створюють в чомусь унікальну, а в чомусь закономірну, очікувану й універсальну картину переходу від постконфліктного до успішного і демократичного суспільства [3].

У 2004 році Генеральний секретар ООН у своєму звіті дав визначення перехідному правосуддю, яке включає в себе весь спектр процесів і механізмів, пов'язаних зі спробами суспільства примиритися

зі спадщиною широкомасштабних зловживань у минулому, щоб забезпечити підзвітність, відправлення правосуддя та досягнення примирення. До перехідного правосуддя можуть належати як судові, так і позасудові механізми, з різним рівнем міжнародної участі (або взагалі без неї), а також індивідуальні судові переслідування, відшкодування збитків, пошук правди, інституційні реформи, перевірки і звільнення або їх поєднання [8, с. 4].

Як справедливо визначається в деяких юридичних джерелах, «незважаючи на назву, перехідне правосуддя жодним чином не є особливою формою загальноприйнятої системи правосуддя». Суть правосуддя перехідного періоду полягає у пошуку відповідей та їх правомірної оцінки в умовах соціальної або політичної нестабільності. Фактично, це й відрізняє перехідне правосуддя від звичайного судочинства [5].

Таким чином, перехідне правосуддя охоплює низку заходів, до яких залучені усі гілки влади: законодавча, яка формує законодавче підґрунтя зазначених процесів, виконавча, на яку покладається обов'язок розслідування військових злочинів, збирання доказів та фіксація порушень прав та свобод осіб і, звичайно, судова гілка влади, яка шляхом ухвалення необхідних судових рішень, намагається відновити справедливість [6, с. 28].

Традиційно виділяють чотири складові елементи перехідного правосуддя, а саме 1) кримінальне переслідування; 2) відшкодування шкоди (або репарації), 3) пошук правди про перебіг подій конфлікту; та 4) інституційні реформи [4, с. 313; 8]. Управління Верховного комісара ООН з прав людини наголошує також і на важливості проведення національних консультацій [9] та створення комісій з миробудівництва [10] для ефективного досягнення мети перехідного правосуддя.

Першочерговим завданням правосуддя перехідного періоду в Україні є створення умов для дотримання, захисту та відновлення прав людини й основоположних свобод громадян України в умовах триваючого міжнародного воєнного конфлікту з російською федерацією та подолання його наслідків на території України [2].

У контексті цивільного аспекту перехідного правосуддя на особливу увагу заслуговує юридичний механізм відшкодування шкоди, заподіяної приватним особам внаслідок збройної агресії.

Право на відшкодування передбачає як індивідуальні заходи, так і загальні, колективні заходи. Щодо індивідуального порядку, то всі жертви конфлікту, включаючи родичів і утриманців, повинні отримати ефективний засіб правового захисту. Право на відшкодування має охоплювати всіляку шкоду, заподіяну потерпіли та охоплювати: а) реституцію (прагнення повернути потерпілих до попереднього стану); б) компенсацію (за фізичну чи психічну травму, включно з втратою працездатності, фізичну шкоду, витрати на юридичну допомогу); в) реабілітацію (медичну допомогу включно з психологічним та психіатричним лікуванням) [7].

Загалом, можливі два механізми відшкодування особам шкоди, заподіяної внаслідок збройної агресії російської федерації: централізований

та децентралізований. За централізованого механізму державні органи створюють спеціальний фонд, що наповнюється коштами, отриманими від розшуку і реалізації майна країни-агресора, та з інших джерел, зокрема, допомоги країн-партнерів, а громадяни отримують в адміністративному порядку компенсацію з коштів такого фонду відповідно до встановленого порядку. За децентралізованого механізму кожна особа, постраждала внаслідок збройної агресії, самостійно здійснює своє право на відшкодування шкоди шляхом звернення до суду [6, с. 29].

Пріоритетним вважається саме централізований механізм, адже у зв'язку з масовістю явища порушення прав приватних осіб внаслідок збройної агресії російської федерації проти України, безконтрольне застосування децентралізованого механізму може спричинити колапс судової системи [2].

22.05.2023 набирає чинності Закон України № 2923-IX «Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України», прийнятий Верховною Радою України 23.02.2023, який визначає правові та організаційні засади надання компенсації за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України [1].

Цей закон став першим нормативно-правовим актом, що на законодавчому рівні закріпив як право, так і порядок отримання компенсації за знищене або пошкоджене житло.

Відповідно до положень закону компенсація надаватиметься шляхом: надання грошової компенсації вартості пошкодженого та/або знищеного майна; фінансування нового будівництва; фінансування виконання будівельних робіт з відновлення пошкодженого спільного майна багатоквартирного будинку.

Закон передбачає можливість отримати компенсацію фізичним особам – громадянам України, які є: власниками пошкоджених та/або знищених об'єктів нерухомого майна; особами, що здійснили інвестування або фінансування будівництва житлових об'єктів, які не прийнято в експлуатацію; членами житлово-будівельних (житлових) кооперативів, які придбали квартиру, інше житлове приміщення кооперативу, але не оформили право власності на нього; особами, що є спадкоємцями вказаних осіб. Також отримання компенсації передбачено і для об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, управителів багатоквартирних будинків, житлово-будівельних (житлових) кооперативів, які здійснюють утримання відповідних будинків, щодо відновлення пошкодженого спільного майна багатоквартирного будинку.

При цьому джерелами фінансування компенсації за пошкоджене та знищене майно мають стати: кошти державного та місцевих бюджетів; кошти міжнародних фінансових організацій, інших кредиторів та

інвесторів; міжнародна технічна та/або поворотна чи безповоротна фінансова допомога; репарації або інші стягнення з Російської Федерації; інші джерела, не заборонені законодавством України, в тому числі місцеві фонди, створені з метою надання компенсації та відновлення пошкоджених/знищених (зруйнованих) об'єктів нерухомого майна.

Для реалізації положень прийнятого закону уряд розробляє проект постанови, що, серед іншого, міститиме порядок фіксації пошкоджень/руйнувань, перелік орієнтовних пошкоджень майна, порядок визначення середньої вартість однієї одиниці окремого виду пошкодження, інші показники для розрахування компенсації за пошкоджене або знищене майно.

Серед основних викликів, що можна виокремити у зв'язку з прийняттям нового закону, можна зазначити питання визначення розміру компенсації, оскільки вартість відшкодування або компенсації має визначатись з урахуванням вартості об'єкта, враховуючи його стан і конструктивні особливості, що, в свою чергу, має бути доведено відповідними доказами, в тому числі експертними висновками. У зв'язку з різними підходами до визначення вартості майна, а також складнощами у встановленні первісних даних, що можуть бути загублені або знищені внаслідок тих же бойових дій, думається, що окрема увага буде приділятися питанню доведення права власності на майно, його вартості та технічних характеристик, що зумовить виникнення додаткових складнощів в процесі отримання відшкодування шкоди, завданої збройною агресією.

Список використаних джерел:

1. Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України : Закон України від 23.02.2023 № 2923-IX. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2923-20>
2. Виконавчий процес: теорія і практика. Концепції вчених з удосконалення законодавства про виконавче провадження. Монографія / за заг. ред. С. Я. Фурси. Київ : Алерта, 2023. 448 с.
3. Короткий Т. Р. Вивчаючи міжнародне гуманітарне право. Навчально-методичний посібник. Київ–Одеса : Фенікс, 2021, 266 с. С. 233.
4. Грушко М., Мануйлова К. Концепція перехідного правосуддя в умовах збройного конфлікту в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2021. № 3. С. 312–316.
5. Кіщенко С. Комісія зі встановлення правди: міжнародний досвід та реалії України. К. : Фонд ім. Фрідріха Еберта, 2020. С. 4. URL: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/17232.pdf>
6. Мінченко Р. М. Цивілістичний аспект правосуддя перехідного періоду в Україні. *Приватне та публічне право*. 2022. № 3. С. 27–32.
7. The administration of Justice and the Human Rights of detainees. Question of the impunity of perpetrators of human rights violations (civil and political).

- Revised final report prepared by Mr. Joinet pursuant to Sub-Commission decision 1996/119. E/CN.4/ Sub.2/1997/20/Rev.1. 02 October 1997. P. 9. URL: <https://undocs.org/en/E/CN.4/Sub.2/1997/20/Rev.1>
8. UN and the Rule of Law, *Report of the Secretary-General on the Rule of Law and Transitional Justice in Conflict and Post-conflict Societies*, 23 August 2004, S/2004/616. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/527647>
 9. UN Office of the High Commissioner of Human Rights. Rule-of-Law Tools for Post-Conflict States: National Consultations on Transitional Justice, 2009. URL: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/NationalConsultationsTJ_EN.pdf
 10. UN General Assembly. Report of the Secretary-General on Peacebuilding in the Immediate Aftermath of Conflict, 11 June 2009, A/63/881-S/2009/304. URL: <https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Haiti%20S%202009%20304.pdf>

Ключові слова: перехідне правосуддя, відшкодування шкоди, компенсація, реституція, порядок відшкодування шкоди.

Key words: transitional justice, compensation of damage, compensation, restitution, procedure for compensation of damage.

ОМЕЛЬЧУК ОЛЕКСАНДР СЕРГІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент*

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ АГРЕГАТОРІВ ПОСЛУГ

Ринок товарів та послуг України в умовах кризових явищ, якими стали пандемія та війна, змінюється під впливом факторів, що унеможливають існування традиційного та консервативного ринку визначають тенденції його підлаштування під нові несприятливі умови функціонування такого ринку. На сучасному етапі розвитку цивільно-правових відносин, що виникають з приводу надання різноманітних послуг самозайнятими особами та фізичними особами-підприємцями, слід відзначити збільшення частки відносин, що виникають з використанням агрегаторів послуг.

Агрегатори – це інформаційні ресурси, за допомогою яких клієнт може порівняти пропозиції різних продавців або надавачів послуг за однаковими товарами або послугами. В літературі відзначається вигідність таких агрегаторів як для покупців, так і для продавців, адже агрегатори дають можливість не лише дешевше придбати продукт або послугу, а й суттєво зекономити час на пошуки [3]. Основний прибуток таких сайтів йде від реалізації товарів і послуг фірм, які представлені на інтернет-майданчику. Прикладом такого інтернет-майданчика служить AliExpress, де кожен продавець може продати свій товар за кордон [4].

Шипко Станіслав Олегович , Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри міжнародного та європейського права	1	419
Широбокова Лілія Олександрівна , Національний університет «Одеська юридична академія», аспірантка кафедри кримінального процесу, детективної та оперативно-розшукової діяльності	2	301
Шишацька Юлія Олегівна , Національний університет «Одеська юридична академія», аспірантка кафедри кримінального процесу, детективної та оперативно-розшукової діяльності	2	382
Шмаленко Юлія Іванівна , Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри соціології, кандидат політичних наук, доцент	1	226
Шугалевич Ігор Васильович , Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри кримінального процесу, детективної та оперативно-розшукової діяльності	2	384
Щербатий Роман Романович , Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури	2	162
Щербина Юрій Володимирович , Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри інформаційних технологій, кандидат технічних наук, доцент	1	609
Шукін Олександр Сергійович , Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення, кандидат юридичних наук	1	485
Юзишен Максим Сергійович , Харківський національний університет внутрішніх справ, аспірант кафедри трудового та господарського права	1	543
Юрчишин Наталія Геннадіївна , Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри міжнародного, конституційного та адміністративного права Івано-Франківського навчально-наукового юридичного інституту, кандидат юридичних наук, доцент	1	334
Явдошук Анастасія Андріївна , Національний університет «Одеська юридична академія», асистент кафедри іноземних мов	1	648
Якимович Роман Іванович , Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри криміналістики	2	489

ЗМІСТ

Привітальне слово президента Національного університету «Одеська юридична академія» С. В. Ківалова	3
---	---

СЕКЦІЯ 17 ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ, ФІНАНСОВОГО ПРАВА

Ківалов Сергій Васильович

Концепт публічного адміністрування в сфері національної безпеки	8
--	---

Залужний Валерій Федорович

Сучасний стан дослідження дисциплінарної відповідальності військовослужбовців Збройних Сил України	11
---	----

Біла-Тіунова Любов Романівна,

Хамходера Олег Петрович

Щодо доктринального тлумачення поняття «інша оплачувана діяльність» у контексті Закону України «Про запобігання корупції»	15
---	----

Тодошак Олег Володимирович

Алгоритм розгляду електронних звернень: адміністративний аспект	18
--	----

Неугодніков Андрій Олександрович

Адміністративне судочинство у справах, пов'язаних із накладанням санкцій	22
---	----

Степаненко Сергій Васильович

Побудова нової моделі територіального управління	24
--	----

Осадчий Анатолій Юрійович

Цифровізація адміністративних процедур	26
--	----

Козачук Діана Анатоліївна

Щодо оновлення змісту поліцейської діяльності в контексті зміни фокусу системи правоохорони	30
--	----

Strelnykov Andrii Viktorovich

The International Organization for Migration as a subject ensuring the administrative legal personality of migrants	33
--	----

Голоядова Тетяна Олексіївна

Види податкових перевірок у період дії воєнного стану в Україні	35
---	----

Корнута Людмила Михайлівна

Штучний інтелект у публічному управлінні: перспективи впровадження	37
---	----

Чанишева Аліна Рашидівна	
До питання про правову природу кредиторських обов'язків	504
Nekit Kateryna	
The concept of digital assets in a broad and narrow sense	506
Калітенко Оксана Михайлівна	
Проблемні питання гіг-контрактів у сучасних умовах	508
Бабич Ірина Григорівна	
Принцип справедливості і категорія «справедливість» у римському приватному праві	510
Bernaz-Lukavetska Olena	
On the question of defining the parties to an agreement on the grant of a consumer loan in Ukraine and Poland	513
Глиняна Катерина Михайлівна	
Забезпечення прав дітей в умовах воєнного стану	515
Goncharenko Vlada	
Termination of the obligations due to impossibility of its performance: force majeure clause v. hardship clause (clausula rebus sic stantibus)	518
Кривенко Юлія Василівна	
Право на свободу совісті та віросповідання військовослужбовців	520
Матійко Микола Володимирович	
Окремі аспекти соціальних функцій цивільного права	522
Мінченко Дар'я Анатоліївна	
До питання про відшкодування шкоди в умовах перехідного правосуддя	525
Омельчук Олександр Сергійович	
До питання визначення правового статусу агрегаторів послуг	529
Орзіх Юрій Геннадійович	
Право на заповіт. Порівняльний аналіз законодавства Швеції та України	531
Токарева Віра Олександрівна	
До питання прийняття юридично значущих рішень із застосування алгоритмів	534
Павлова Вікторія Георгіївна	
Різновиди непоіменованих договорів у сфері надання медичних послуг	537
Фасій Богдан Володимирович	
Верховенство права і судовий розсуд: до проблеми співвідношення	540
Данильченко Олена Валентинівна	
Оновлення цивільного законодавства: питання законодавчого закріплення об'єкту цивільних прав	544